

MKT Temerrüt Yönetimi Genel Uygulama Esasları

Takasbank MKT üyelerinin hangi hallerde temerrüt etmiş sayılacakları başta MKT Yönetmeliği olmak üzere ilgili Piyasa Yönerge ve Prosedürlerinde açıklanmış ve ayrıca Üyelik Sözleşmelerine dercedilmiş durumdadır. Takasbank MKT Yönetmeliği'nin 35'nci Madesinin birinci fıkrası uyarınca; bir MKT üyesi her bir piyasa veya sermaye piyasası aracı için belirlenmiş olan teminat ve garanti fonu tamamlama, teslim veya ödeme yükümlülükleri ile yaptığı işlemlere ilişkin teslim veya ödeme yükümlülüklerini zamanında tam olarak yerine getirmedeği takdirde, herhangi bir bildirimle gerek kalmaksızın temerrüde düşmüş sayılmaktadır.

Herhangi bir sebeple temerrüde düşmüş sayılan MKT üyesinin maruz kalacağı aksiyonlar ilgili Piyasa Yönerge ve Prosedürlerinde, temerrüde ilişkin iş ve işlemlerin Takasbank bünyesinde nasıl ele alınacağı ise MKT Temerrüt Yönetimi Uygulama Esasları Yönetmeliği'nde belirlenmiş durumdadır.

Amacı İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi'nin (Takasbank), Merkezi Karşı Taraf (MKT) olarak hizmet verdiği piyasalardaki temerrüt yönetimi faaliyetlerine ilişkin uygulama esaslarını düzenlemek olan Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetimi Genel Uygulama Esasları Yönetmeliği'nde başlıca;

- Genel Esaslara
- Temerrüdün Tanımına, Bildirimine ve Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetim Komitesine
- Ön Temerrüt Hallerine ve Yönetimine
- Temerrüt Yönetim Araçlarına ve Temerrüt Yönetim Sürecine
- Temerrüt Yönetim Kaynakları ve Kullanımlarına

ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Yönetmelikte yer alan esasların uygulanmasında takip edilecek iş, işlem ve kuralları yönlendirmek üzere prosedürler çıkarılabilecektir.

Takasbank, MKT hizmeti sunduğu piyasalarda üyelerin temerrüdü halinde kullanacağı temerrüt yönetimi kaynaklarını, bu kaynakların geri kazanılmasını uluslararası prensip ve iyi uygulama örneklerini dikkate alarak oluşturmuş ve olağanüstü koşullarda bile Takasbank'ın kesintisiz bir şekilde MKT hizmetlerine devam edebilmesini sağlayacak bir temerrüt yönetim sistemi kurgulanmıştır.

Takasbank'ın MKT hizmeti verdiği piyasalarda temerrüt yaşanması halinde alacağı tedbir ve aksiyonlar, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Yönetmeliklere dayanmakta, ilgili piyasa Yönerge ve Prosedürlerinde yer almakta, ayrıca ikili olarak aktedilen Üyelik Sözleşmeleri ile takip ve icrası hukuken mümkün hak ve yükümlülük olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Takasbank'ın merkezi karşı taraf hizmeti sunmakta olduğu piyasalarda uygulamaya alınan temerrüt yönetim süreci aşağıda şekil olarak sunulmakta, Yönetmelik ile yapılan, kamuya açıklanması faydalı görülen düzenlemeler ise takip eden sahifelerde özetlenmektedir:

Şekil 1 Takasbank Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetim Süreci

Genel Esaslar

MKT olarak hizmet verilen piyasalarda yaşanabilecek temerrütlerde Takasbank ve piyasa katılımcıları açısından sistemin sağlıklı bir şekilde işleyişinin devamının sağlanması esastır. Bu süreçte Takasbank'ın MKT olarak mali sorumluluğu, taraflardan her biri için karşı tarafın yerini alarak gerçekleştirilen işlemlere garanti vermesinden kaynaklanan tutar kadardır.

Üyelerin müşterilerine karşı ve genel merkezi karşı taraf üyelerinin işlemci kuruluşlara karşı olan yükümlülüklerinden Takasbank sorumlu değildir. Takasbank'ın muhatabı doğrudan veya genel MKT üyeleridir. Takasbank'ın üyeye karşı merkezi karşı taraf sıfatıyla yükümlülüğü, alım/satım veya talep/teklif emirlerinin eşleştiği anda başlayıp, takasın tamamlanması ile son bulur.

Takasın tamamlanması, eşleşmiş emirler sonucu oluşan pozisyonlardan kaynaklı borç ve alacakların, ilgili hesaplara tevdi veya hesaplar arasında transfer edilmesi suretiyle gerçekleşir. Taahhüdün tamamlanması için varlıkların hesaplar arası transferlerinin gerçekleşme anları takasın tamamlandığı an olarak kabul edilir. Takasbank'ın takasın tamamlanmasına ilişkin taahhüdünün yerine getirildiği andan sonra, karşı tarafların hangi sebeple olursa olsun maruz kalabileceği zararlar, MKT Yönetmeliği çerçevesinde belirlenen temerrüt yönetimi kaynakları ile ilişkilendirilemez.

MKT üyelerine bağlı tekil pozisyon hesaplarında izlenen müşteri pozisyonlarıyla ilişkili teminatlar sadece ilgili müşterinin yükümlülüklerinin tasfiyesinde kullanılabilir. MKT hizmeti verilen piyasalarda temerrüdün ilanı ve temerrüt yönetim süreçlerinde, süreç boyunca alınacak tedbirler ve görevlendirmeler Takasbank Genel Müdürü'nün başkanlığında teşkil edilen MKT Temerrüt Yönetim Komitesi'nin (TYK) sorumluluğundadır. İlgili mevzuatta açıkça düzenlenmemiş hususlarda TYK uluslararası prensip ve uygulamaları gözetebilecektir.

TYK, üye temerrüde düştüğünde temerrüdün nedeni ve piyasalara etkilerini de göz önüne alarak pozisyonların taşınması, kapatılması, ihale yoluyla satışı veya zorunlu devri, vadeli işlem piyasalarında kâr dağıtımlarının kısıtlanması ve riskten korunma gibi temerrüt yönetimi araçlarını devreye sokar. MKT Temerrüt Yönetim Komitesi ilgili mevzuat, üyelerle imzalanan sözleşmeler ve uluslararası prensipleri de gözeterek gerekli gördüğü diğer tedbirleri almaya yetkilidir.

Üye temerrüde düşmesi durumunda, ilgili mevzuatta belirlenen oranda temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Takasbank, Üye'nin temerrüdü nedeniyle temerrüt faizini aşan bir zarara uğramışsa, Üye bu zararları da karşılamakla yükümlüdür. Takasbank, Üye'nin muaccel hale gelen borçları, bu borçtan kaynaklanan her türlü faiz ve diğer masraflar ve temerrüt faizini aşan zararları için Üye'nin, müşteri varlıkları hariç Takasbank nezdindeki hesapları ve her türlü hak ve alacakları üzerinde takas, mahsup ve hapis hakkına sahiptir.

Ön Temerrüt Halleri

Temerrüde düşmüş sayılan üyeye, MKT Yönetmeliği'nin 35/3'üncü maddesi uyarınca, yükümlülüğünü yerine getirmesi için ilgili Piyasa Prosedürlerinde belirlenmiş bir süre verilebilmektedir. Uluslararası prensip ve uygulamalarda 'teknik temerrüt' veya 'operasyonel temerrüt' olarak isimlendirilen 'finansal yetersizlikten' kaynaklanmayan temerrütler için

tanınabilen bu süre MKT Temerrüt Yönetimi Uygulama Esasları Yönetmeliği'nde 'ön temerrüt' olarak tanımlanmıştır.

Üyenin takas yükümlülüklerini yerine getirmeyi en fazla ilgili yönerge ve prosedürlerde tanınan süre sonuna kadar geciktirdiği, üye faaliyetlerinin sürekliliğini aksatmayan temerrüt halleri ön temerrüt olarak değerlendirilecektir.

Ön temerrüt süresi, normal olarak ilgili piyasa yönerge ve prosedürlerinde temerrüdün üye veya Takasbank tarafından tasfiye edilmesi için verilen süre ile sınırlıdır (VİOP ve ÖPP'de ön temerrüdün takip eden iş günü sonuna kadar kapatılması gerekmektedir). MKT Temerrüt Yönetimi Komitesi 'finansal yetersizlikten' kaynaklanmayan temerrütler için ön temerrüt süresini bir iş günü uzatabilmektedir. Ön temerrüt süresince üyenin teminat açığı oluşan hesapları için teminat çıkışına izin verilmez ve risk/pozisyon artırıcı işlem yapması engellenebilir.

Sıklıkla tekrarlayan ön temerrüt hallerinde, MKT Temerrüt Yönetim Komitesi aşağıda belirtilenler de dahil olmak üzere alınabilecek önlemleri kararlaştırmaya yetkilidir.

- a) Üye ve/veya temerrüdün kaynaklandığı müşteri hesaplarının işlem yetkisinin belirli bir süre boyunca askıya alınması veya üye hakkında Takasbank Merkezi Takas Yönetmeliği'nin Disiplin Hükümleri başlıklı 7 nci Bölümünde belirtilen disiplin cezalarının uygulanmasının talep edilmesi,
- b) Ödünç işlemlerinde ön temerrüdün belirli menkul kıymetler üzerinde yoğunlaşması ve bu yoğunlaşmanın ilgili kıymetin işlem hacmindeki darlıktan kaynaklanması halinde, ilgili kıymetin ödünce konu edilmesinin kısıtlanması,

Ön temerrüt hali, temerrütler tanınan sürede kapatıldığı sürece, uygulanabilecek disiplin cezalarına rağmen, mutlaka MKT üyeliğinin sonlandırılmasını gerektiren bir hal olarak değerlendirilmemektedir. Ancak finansal yetersizlik sebebiyle MKT Temerrüt Yönetimi Komitesi kararı ile temerrüdü ilan edilen ve dolayısıyla Takasbank'ın MKT Temerrüt Yönetimi aksiyonlarına maruz kalan bir üye ve üyeye bağlı müşterilerin, bu aksiyonlardan hiç etkilenmemesi ve normal bir şekilde işlemlerine devam etmesi mümkün bulunmamaktadır. Finansal yetersizliğe bağlı olarak MKT Temerrüt Yönetimi Komitesi'nce yapılacak Temerrüt Bildirimi ve akabinde alınacak temerrüt yönetimi aksiyonları, eşanlı olarak, MKT üyeliğinin kesintiye uğramasını ve sonuçta da çok büyük bir ihtimalle tamamen sonlandırılmasını gerektirecek bir süreci başlatmış olacaktır.

Temerrüt Halleri ve Temerrüt Bildirimi

Üye, borcun muaccel hale geldiği tarihte ilgili mevzuatta belirlenen usul ve esaslara uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde Takasbank tarafından protesto keşidesine, ihtarname gönderilmesine, mehil tayinine ve hiçbir kanuni takip ve teşebbüs icrasına mahal kalmaksızın temerrüde düşmüş olur. Üyelerin borçları aşağıdaki hallerde muaccel hale gelir.

- a) Teminat tamamlama; yatırılmış garanti fonu ve ilave garanti fonu yükümlülüklerinin, ilgili piyasa yönerge ve prosedürlerinde belirlenen süreler içerisinde yerine getirilmemesi;
- b) Üyelik aidat, işlem ücret ve komisyonlarının belirlenen süreler içerisinde yatırılmaması;

- c) Fiziki teslimatların piyasa yönerge veya prosedürlerinde belirlenen süreler dâhilinde gerçekleştirilmemesi;
- d) Üyenin faaliyetlerinin geçici veya sürekli durdurulması/sınırlandırılması veya üyeliğin sonlandırılması da dâhil herhangi bir sebeple, üyenin yükümlülüklerinin Takasbank tarafından kapatılması zorunluluğunun ortaya çıkması.

MKT Temerrüt Yönetim Komitesi tarafından, üyenin taahhütlerini karşılama gücündeki kalıcı bir zafiyetten kaynaklanmadığı kanaatine varılan ön temerrüt halleri hariç olmak üzere, üyenin Takasbank'a karşı olan yükümlülüklerinin yerine getiremeyeceğinin öngörülmesi, TYK'nın ek süre verilmesini uygun görmemesi ya da verilen süre sonunda üye yükümlülüklerinin hala yerine getirilmemiş olması sonucunda temerrüt yönetim tedbirlerinin uygulanmasına karar verilmesi halinde, MKT Yönetmeliği'nin "Üyelerle ilgili bildirim yükümlülüğü" başlıklı 13 üncü maddesi uyarınca ivedilikle Kurul'a ve BİAŞ, MKK, TCMB ve BDDK gibi ilgili olabilecek diğer kurumlara ve mütemerrit üyeye bildirimde bulunulur. Bildirimde temerrüt yönetim tedbirlerine de yer verilir.

Temerrüt bildirimini takiben, aksi TYK'ca öngörülmedikçe, üyenin hesapları üzerinde her türlü işlem yapma yetkisinin durdurulmasının yanı sıra üye ve varsa takasını yapmakta olduğu işlemci kuruluşlarının piyasada işlem yapma yetkileri kaldırılır. Mütemerrit üyenin nakit teminatları nemalandırma dışı tutulabilecektir.

Temerrüt Yönetim Kaynakları

Temerrüt yönetimi kaynakları ve kullanım sırası MKT Yönetmeliği'nin 36'ncı Maddesinde aşağıda gösterildiği şekilde düzenlenmiştir.

Şekil 2 Takasbank Temerrüt Yönetim Kaynakları

Takasbank MKT temerrüt yönetim sürecinde hem piyasanın hem de Takasbank'ın güvenliği en üst düzeyde ele alınmıştır. Takasbank'ın sermayesi MKT temerrüt yönetiminde tahsis ve taahhüt olarak iki ayrı dilimde kullanılabilir. Takasbank sermayesinden MKT temerrüt yönetimine tahsis edilen bölümün, temerrüt etmemiş üyelerin garanti fonu katkı paylarından önce kullanımı

mecburidir. Takasbank sermayesinden MKT temerrüt yönetimine taahhüt edilen ikinci bölüm ise temerrüt etmemiş üyelerin fonlanmış ve fonlanmamış garanti fonu yükümlülüklerinden sonra kullanılacaktır.

Ödünç Pay Piyasası'ndaki (ÖPP) ön temerrüt halleri hariç olmak üzere üyenin başlangıç teminatları ile ön temerrüdün sonlandırılması mümkün değildir. Ödünç Pay Piyasasında işlem bazında brüt teminatlandırma sözkonusu olduğundan, Takasbank operasyon birimleri, üyenin yükümlülüğünü yerine getirmesini beklemek yerine, üyenin bilgisi dâhilinde, ödünç işlemi için alınan nakit teminatı kullanarak piyasadan ilgili kıymeti sağlayıp temerrüdü kapatabilmektedir. Bu suretle üyeler Takasbank'da blokajda olan nakit teminatları ile ödünç aldıkları kıymeti iade yükümlülüklerini Takasbank vasıtasıyla yerine getirme imkânına kavuşmaktadırlar.

Ödünç Pay Piyasası'nda başvuru istisnai uygulama dışında, temerrütteki üyenin başlangıç teminatları ve/veya garanti fonu katkı payı da dâhil olmak üzere diğer temerrüt yönetimi kaynaklarının üye temerrütlerinin kapatılmasında kullanılması ancak MKT Temerrüt Yönetimi Komitesi'nin kararı ve üye temerrüdünün Sermaye Piyasası Kurulu'na ve ilgili kurumlara bildirim halinde mümkün bulunmaktadır.

Temerrüt Yönetim Süreci

Temerrüt yönetim sürecinde, sadece bunlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdaki önlemlerden bir veya birkaçı veya tamamı eş anlı veya MKT Temerrüt Yönetim Komitesi tarafından belirlenecek sıra ile tatbik edilebilir.

- a) Temerrüt bildiriminden ardından üyeden talep gelmesi durumunda, üye hesaplarında bulunan pozisyonların Takasbank'a bir yükümlülük doğurmayacak şekilde kapatılması,
- b) Temerrüde düşen üye nezdindeki teminatı yeterli hesaplara ilişkin pozisyonların teminatlarıyla birlikte tamamen ya da kısmen, temerrüde düşmemiş bir üyeye taşınmasının sağlanması.
- c) Başka bir üyeye taşınamayan açık pozisyonların, teminat açığı bulunmasa dahi, piyasadan bu hesaplar adına alınacak ters yönlü pozisyonlarla kapatılması,
- ç) Pozisyonların tamamının ya da bir kısmının temerrüde düşen üyeye bağlı diğer hesaplarda mevcut aynı vadedeki ters yönlü pozisyonlarla Takasbank tarafından re'sen karşılıklı kapatılması veya netleştirilmesi,
- d) Temerrüde düşen üyenin kendi portföyüne ve kendisine bağlı teminat açığı bulunan müşteri hesaplarındaki nakit dışı teminatların ve garanti fonu katkı paylarının nakde çevrilmesi,
- e) Temerrüde düşen üyenin diğer piyasalardaki işlem teminatı fazlalıklarının MKT Temerrüt Yönetim Komitesi kararı ile temerrüt yönetiminde kullanılması,
- f) İlgili piyasada riskinin bulunmaması kaydıyla, temerrüde düşen üyenin diğer piyasalardaki garanti fonu katkı paylarının MKT Temerrüt Yönetim Komitesi kararı ile temerrüt yönetiminde kullanılması,

- g) Temerrüde düşmemiş üyelere ait garanti fonu katkı paylarının MKT Temerrüt Yönetim Komitesi kararı ile kullanılmaya başlanması,
- ğ) Temerrüde düşmemiş üyelere ait taahhüt ettikleri ilave garanti fonu katkı paylarının yatırımlarının talep edilmesi,
- h) Kapatılmayan pozisyonlar için ihale düzenlemesi,
- ı) Kapatılmayan veya ihale ile devredilemeyen pozisyonların temerrüde düşmemiş üyelere bağlı portföy veya müşteri hesaplarındaki pozisyonlar arasından seçilecek aynı vadedeki ters yönlü pozisyonlar ile karşılıklı kapatılması, zorunlu devri veya nakdi uzlaştırma ile sonlandırılması,
- i) Temerrüdün olağanüstü koşullarda tezahür ettiği veya olağanüstü sonuçlar doğurabileceğinin değerlendirilmesi halinde, günlük kâr dağıtımının durdurulması başta olmak üzere, MKT Yönetmeliği'nin 48 inci maddesinde yer alan olağanüstü durumlarda alınacak tedbirlere başvurulması.

MKT Temerrüt Yönetim Komitesi, taşınamayan ve açık kalan pozisyonlar için korunma işlemlerine girilmesini kararlaştırabileceği gibi ön temerrüt sonrasında taşınamayacağını öngördüğü riskli pozisyonlara ilişkin temerrüt bildirimini için gerekli görülebilecek sürenin dolmasını beklemeksizin de korunma işlemine girilmesini kararlaştırabilir. Korunma işlemlerinin doğurabileceği maliyet ve zararlar temerrüde neden olan hesap ve üye teminatlarından, yeterli olmaması halinde diğer temerrüt yönetim kaynaklarından karşılanır.

Pozisyonlar için yapılacak ihaleler, ilgili pozisyonların taşınması amacıyla veya pozisyon kapamaya yönelik olarak girilecek ters pozisyonlar için yapılabilir. MKT Temerrüt Yönetim Komitesi'nin vereceği kararla temerrüt sürecinde kullanılmış olan temerrüde düşen üyelere ait olmayan kaynakların, temerrüde düşen üyelere tahsiline ilişkin hukuki takip süreci başlatılır.

Temerrüt yönetim süreci sonunda temerrüde düşmemiş üyelerin garanti fonu katkı paylarına başvurulmuş olması halinde, üyelerin garanti fonu katkı paylarından kullanılmış olan tahsili hukuki takip sürecine bağlı tutarlar, MKT Temerrüt Yönetim Komitesi kararı ile üyelere bildirilir.

Pozisyon ve Teminatların Taşınması

Merkezi Karşı Taraf hizmeti verilen piyasalarda gerçekleşecek herhangi bir temerrüt durumunda, temerrüt eden üyeye bağlı tekil pozisyon hesaplarında izlenen pozisyonlar ve bunlara bağlı teminatların temerrüde düşmemiş başka bir üyeye taşınabilmesi için; ilgili üye ile Takasbank arasında devralacak MKT üyesine ilişkin önceden bir belirleme yapılmış olması halinde mütemerrit üyenin tekrar rıza ve onayı aranmaksızın taşıma işlemi gerçekleştirilebilmektedir. Herhangi bir sebeple 24 saat içinde taşımanın gerçekleştirilememesi halinde diğer tedbirlerin alınması mümkündür.

Devralacak üyeye dair herhangi bir belirleme yapılmamış olması halinde ise mütemerrit üye (tüzel kişiliğini temsil ve ilzama yetkili olanlar) ile devralmaya istekli bir MKT üyesi arasında anlaşma sağlanması ya da müşteriler veya Takasbank tarafından böyle bir üyenin bulunması

halinde taşıma işlemleri süreye bağlı olmaksızın gerçekleştirilebilecektir. Ancak bu kapsamda taşıma imkânlarının araştırılması Takasbank'ın ilgili teminatları da kullanarak pozisyonları kapatmasına engel teşkil etmemektedir.

Bu süreçte Sermaye Piyasası Kurulu tarafından temerrüt eden üyeye ilişkin verilebilecek talimatlar da belirleyici olacaktır. Takasbank'ın MKT hizmetlerindeki hukuki muhatabı üye olduğundan, daha önceden taşımaya ilişkin belirleme yapılmamış olması halinde, üyenin veya tasfiye idaresinin rızasının aranmadan, müşterilerin talepleri doğrultusunda işlem tesis edebilmesi ancak Sermaye Piyasası Kurul'unun konu ile ilgili vereceği talimatlarla mümkün olabilecektir.

Taşıma işlemlerinde genel esas, temerrüt yönetim kaynakları yeterli olduğu ve aksi bir durum söz konusu olmadığı müddetçe, taşınacak pozisyon ve ilgili teminatların cari değerleri ile değerlendirilmesidir. Ancak, şartların farklı fiyat kullanılmasını gerektirdiği durumlarda Takasbank ilgili işlemleri gerçekleştirmekle yetkilidir.

Pozisyon ve teminatları devralan MKT üyesinin, hesaplardaki mevcut teminatları çekme yetkisi, temerrüde düşen MKT üyesi nezdindeki kayıtlarla Takasbank kayıtları arasında mutabakat sağlanana kadar kısıtlanabilir.

Taşıma işlemlerinde Takasbank ile pozisyon ve teminatları devralan üyeler arasında devre konu pozisyon ve teminat tutarlarının mutabakatı sağlanır. Mutabakatın bir örneği ivedilikle Sermaye Piyasası Kurulu'na ve mütemerrit üyeye veya üyeyi kanunen temsil ve ilzama yetkili olanlara bildirilir.

Çoklu hesapların taşınabilmesi için, hesaplarda pozisyon ve/veya teminatı bulunan tüm müşterilerin ortak talimatı gereklidir.

İhale, Zorunlu Devir ve Zorunlu Nakdi Uzlaştırma

Taşınamayan pozisyonların devri ya da kapatılması amacıyla ihale düzenlenebilir. İhalelere katılım, tüm üyelere ve üyeler aracılığıyla müşterilerine açık olmakla birlikte Genel MKT üyeleri için ihaleye katılım zorunludur. İhale Takasbank tarafından tamamen ya da portföy veya pozisyon bazında iptal edilebilir.

Pozisyon taşıma işlemleri sonrasında, korunma ve kapatma işlemleri sonucunda ya da kalan pozisyonlar için ihale düzenlenmesi halinde ihaleler sonucunda Takasbank'ın kalan sermayesinin BDDK mevzuatına göre belirlenen sermaye tutarının altına inmesine yol açabilecek zararların ortaya çıkması ve/veya piyasa derinlik ve likiditesinin kaybolmasına bağlı olarak karşı pozisyon almaya istekli taraf bulunamaması durumunda pozisyonların temerrüde düşmemiş MKT üyelerine zorunlu devri veya nakdi uzlaşma yoluyla sonlandırılmasına karar verilebilir.

Zorunlu devredilecek üye portföy hesaplarının belirlenmesinde, üyelerin risk limitlerinin, ihalelerde devraldıkları pozisyon miktarı ve devralınacak pozisyonların karşı pozisyonlarının varlığı gibi hususlar dikkate alınır. Zorunlu devirlerde, teorik fiyatlar, kabul edilen ihale fiyatları ya da Takasbank tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde üstlenilebilecek zarar sınırı dikkate alınarak belirlenen fiyatlar kullanılabilir.

Temerrüt yönetimi için alınan tüm aksiyonlara rağmen açıkta kalan pozisyonların, üye portföy hesaplarına zorunlu devredilmesi yerine üye portföy hesaplarına zorunlu devir alternatifi ile birlikte zorunlu nakdi uzlaştırma yoluyla sonlandırılmasına da karar verilebilir. Zorunlu nakdi uzlaştırmada temerrüde düşmemiş üyelere bağlı portföy veya müşteri hesaplarındaki ters yönlü pozisyonlar rastlantısal olarak seçilerek kullanılır.

Pozisyonların zorunlu nakdi uzlaşması yoluyla kapatılmasında kullanılacak fiyatlar, kapatılacak ters yönlü pozisyonların seçildiği temerrüde düşmemiş hesapların durumları da gözetilerek Takasbank'ın temerrüt yönetimi kaynaklarının kullanımı sonrasında kalacak sermayesinin BDDK mevzuatına göre belirlenen sermaye tutarının altına inmesine yol açmayacak bir seviyede belirlenir.

Teminatların Likide Edilmesi ve Garanti Fonu Katkı Paylarının Kullanımı

Temerrüde neden olan müşteri hesapları ve/veya temerrüde düşen üye portföy hesaplarındaki nakit dışı varlıklar ile garanti fonu katkı payları ile gerekli şartların oluşması halinde diğer üyelerin garanti fonu katkı payı olarak verilmiş olan varlıklar, MKT Temerrüt Yönetim Komitesi'nin kararını takiben herhangi bir onay veya ihale açmaya ihtiyaç duyulmaksızın likide edilir.

Üyelerle yapılmış olan sözleşmeler çerçevesinde mülkiyeti Takasbank tarafından devralınmış olan teminata konu sermaye piyasası araçları, borsa veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda kote ise bu piyasalarda veya bu piyasalardaki değerleri üzerinden satışa konu edilebilir ya da borçlunun yükümlülüklerine mahsup edilebilirler. Borsa veya teşkilatlanmış diğer piyasalara kote olmayan varlıklar ise Merkezi Karşı Taraf Teminat Yönetimi Yönetmeliği'nde belirlenen değerlendirme esasları dâhilinde değerlendirilerek likide edilirler. Mülkiyeti devralınmış olan teminat konusu varlıklar, mevzuatın izin vermesi halinde likide edilmek yerine borçlanma karşılığı teminat olarak da kullanılabilirler.

Garanti fonuna başvurulmasını gerektiren hallerde, temerrüt nedeniyle oluşan zararın kapatılmasına kadar geçecek süre içinde garanti fonundan katkı payı çekilmesine izin verilmez. Garanti fonuna mal edilecek zararın temerrüde düşmemiş üyelere dağıtımında, üyelerin bulunması gereken garanti fonu büyüklüğü içindeki payları esas alınır. Üyeler temerrüt yönetimi çerçevesinde kullanılmış olan yatırılmış garanti fonu katkı payı tutarlarını, 3 iş günü içerisinde tekrar yatırmakla yükümlüdürler.

Garanti fonuna maledilecek zararın fon büyüklüğünün %50'sini aşması muhtemel görüldüğünde, üyelerden taahhüt ettikleri ilave katkı paylarını yatırmaları talep edilir. Üyeler ilave katkı paylarını talepten sonra 5 iş günü içinde yatırmakla yükümlüdür. İlave katkı payı talepleri dilimler halinde de yapılabilir. İlgili temerrüdün kapatılmasında kısmen veya hiç kullanılmayan ilave katkı payları iade edilir. Talep edildiği halde temerrüdün kapatılmasında kullanılmadan tamamen iade halinde, ilave garanti fonu katkı talebinde bulunulmamış sayılır.

Bir aylık dönemde Üyeden diğer üyelerin temerrüdü nedeniyle talep edilebilecek katkı payı toplamı Üyenin ilgili ay için hesaplanan yatırılmış garanti fonu katkı payı yükümlülüğü ile talep edilmesi halinde ilave garanti fonu katkı payı yükümlülüğü toplamını aşamaz. Bir ay içerisinde talep edilecek ilave garanti fonu katkı payı tutarı üyenin yatırılmış garanti fonu katkı payı tutarını

aşamaz. Her bir yılın Nisan ayından başlayarak bir sonraki yılın Mart ayı sonuna kadar geçecek dönemde Üyelerden dört defa ilave katkı payı talep edilebilir.

Temerrüt nedeniyle üyelerden talep edilen ilave garanti fonu katkı paylarının kısmen veya tamamen kullanılması halinde üyelerden garanti fonu yükümlülüklerini Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliğinin 36 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca hesaplanan miktara tamamlamaları istenir. Ancak aynı ay içerisinde Üyenin diğer üyelerin temerrüdü halinde katlanacakları maksimum zarar sınırını aşan garanti fonu katkı payları ay sonuna kadar sadece kendi temerrütleri halinde kullanılır.

Temerrüt yönetim sürecinde garanti fonlarına, ilgili temerrüdün vukuundan sonra katılan üyelerce yatırılan katkı payları kullanılmaz. Temerrüdün vukuu bulunduğu tarihte yatırılmış garanti fonu bulunan tüm üyeler ilave garanti fonu yükümlülüğüne tabidir. Temerrüdün vukuundan önce MKT üyeliğinden ayrılma talebinde bulunan üyelerin, piyasadaki mevcut pozisyonların ortalama vadesi dikkate alınarak belirlenen süre nedeniyle iade edilmemiş mevcut garanti fonları, temerrüt yönetiminde kullanılır. Bu üyelerden mevcut garanti fonlarının iadesine kadar geçecek sürede sadece bir kez yatırılmış garanti fonu kadar ilave katkı payı talep edilebilir.

Katkı paylarına başvurulmasında en likit varlıktan başlayarak, nakde tahvil kabiliyetinin yüksekliği esas alınır. Garanti fonundaki nakit dışı katkı paylarından nakde tahvil edilen ancak kullanılmayan nakit tutarlar, nakit dışı katkı payları kullanılan üyelere oransal olarak iade edilir.

Temerrüt Yönetimi Sürecinde Kullanılan Kaynaklar ve Zararların Dağıtımı

Temerrüt yönetimi sürecinde kullanılacak temerrüt etmiş veya diğer üyelere ait nakit dışı teminatlar ve garanti fonu katkı payları da, mevzuat çerçevesinde, borçlanma amacıyla T.C. Merkez Bankası veya diğer bankalara rehnedilebilir.

Takasbank'ın, temerrüde düşen üyenin yükümlülüklerini merkezi karşı taraf sıfatıyla yerine getirmek için temerrüt bildiriminden önce kullanacağı temerrüt yönetimi dışındaki kaynaklar ile borçlanma işlemleri nedeniyle doğabilecek faiz ve sair maliyetler temerrüt yönetimi kaynaklarından karşılanır.

Herhangi bir piyasada temerrüde düşen MKT üyesinin, diğer piyasalar için kurulan garanti fonlarındaki katkı payları, ilgili piyasalarda riskinin bulunmaması veya tüm pozisyonlarının tasfiye edilmiş olması kaydıyla temerrüde düşülen piyasa garanti fonu katkı payından sonra gelmek üzere temerrüde düştüğü piyasadaki yükümlülükleri için kullanılabilir. Müttemerrit MKT üyesinin teminatları ve garanti fonu katkı payları dışında Takasbank nezdinde mevcut diğer varlıkları da serbest olmaları kaydıyla başvurulacak ilk kaynak olan işlem teminatlarını takiben takasın tamamlanması veya borç tasfiyesinde kullanılabilir.

Takasbank, karşılanmış risklere tahsis edilen sermayenin temerrüt nedeniyle kullanılması durumunda eksilen miktarı, bir ay içinde tamamlar. Bir yıllık sürede bu şekilde tamamlanacak tahsis edilen sermaye miktarı dönem başında belirlenen miktarı aşamaz. Eksilen sermayenin tamamlanmasına kadar geçecek bir aylık sürede tekrar temerrüt yaşanması halinde varsa tahsis edilen sermayeden arta kalan kısım kullanılır. Yetersiz kalan bölüm için temerrüde düşmemiş

üyelerin garanti fonuna başvurulur. Sermayenin yeniden tamamlanması, kullanılmış garanti fonu katkı paylarının iadesini gerektirmez.

Temerrüt Yönetimi Süreci Sonrası Kaynakların İadesi

Mütemerrit üye nezdindeki temerrüde düşmemiş hesapların başka bir üyeye taşınamamış olması nedeniyle kapatılan pozisyonları sonrası açığa çıkan teminatları ilgili hesap sahiplerine iade edilmek üzere Kanunla belirlenen yetkili merci/mercilere Kurul düzenlemeleri de dikkate alınarak ödenir veya teslim edilir.

Mütemerrit MKT üyesine ait teminat ve garanti fonu katkı paylarından varsa henüz kullanılmamış bölümler ve söz konusu üyenin takibinden sağlanacak kaynaklar ile öncelikle, eğer varsa MKT üyesinin yükümlülüklerinin tasfiyesi için temin edilen borçlar ve kullanılan temerrüt yönetimi harici kaynaklar kapatılır.

Borç veya diğer temerrüt yönetimi harici kaynaklarının tasfiyesi sonrasında MKT üyesinin takibinden sağlanacak kaynaklardan kalan bir kısım var ise, bu kaynaklar temerrüt yönetiminde en son sırada kullanılması öngörülen kaynaktan başlayarak daha önceki sırada yer alan kaynakların geri ödemesinde kullanılır. Kaynak sahiplerine kısmi geri ödeme yapılması halinde iadeler oransal olarak yapılır.

Takasbank sermayesinden karşılanan bölüm de dâhil olmak üzere temerrütten kaynaklanan tüm asli ve fer'i yükümlülükler tasfiye olmadan, Takasbank tarafından mütemerride herhangi bir ödeme veya iade yapılamaz.

Haklarında adli veya idari tasfiye süreci başlatılan MKT üyelerine bağlı hesaplardaki teminat ve pozisyonların taşınması veya tasfiyesi sonrasında ilgili MKT üyesine veya müşterilerine ait kalan teminatlar, Kanunla belirlenen yetkili merci/mercilere Kurul düzenlemeleri de dikkate alınarak ödenir veya teslim edilir.

Temerrüt Yönetim Testleri

Takasbank, temerrüt yönetim süreçlerinin etkinliğini sınamak ve gerekli olabilecek iyileştirmelerin tespiti amacıyla, belirleyeceği piyasa katılımcılarının da iştirakiyle temerrüt yönetim testleri yapar. Simülasyon sırasında temerrüt yönetim sürecine kendisinden beklenen katkıyı sağlayamayan katılımcılardan eksikliklerini gidermeleri beklenir.

MKT Faaliyetlerinin Sonlanması

Takasbank'ın sunduğu MKT hizmetinin herhangi bir nedenle sonlanması halinde mevcut pozisyon ve teminatlar Kurul tarafından mevzuat çerçevesinde merkezi karşı taraf olarak görevlendirilebilecek başka bir kuruma taşınabilir veya Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygun görülmesi halinde Takasbank merkezi karşı taraf olmaksızın takas ve teminat yönetimi hizmetlerine devam edebilir.

Takasbank'ın takas veya merkezi karşı taraf hizmetlerini sürdüremeyeceği koşulların ortaya çıkması, pozisyon ve teminatların başka bir kuruma taşınamaması halinde pozisyon ve teminatlar, Kurul'un belirleyeceği esaslar çerçevesinde tasfiye edilir.